

## ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΜΠΟΥΣΑ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΑΣΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

**Θανάσης Διαλεκτόπουλος**

Το μικρό νησί Κραμπούσα, απέναντι από την Ποταμιά στην ανατολική ακτή, υπήρξε αντικείμενο μελέτης από αρκετούς ερευνητές της ιστορίας του νησιού, αφού εκεί θέλει ο Συναξαριστής να ασκητεύει ο όσιος Δανιήλ στο μοναστήρι που ο ίδιος ίδρυσε.

Πληροφορίες για τον όσιο Δανιήλ περιέχονται στο βίο του Αγίου Ιωαννικίου, ο οποίος μόνασε στη Βιθυνία της Μ. Ασίας και πέθανε περίπου το 846. Ο βίος του Αγίου Ιωαννικίου σώζεται σε τρεις παραλλαγές:

– Πρώτη παραλλαγή: Συγγράφηκε από το μοναχό Πέτρο, που υπήρξε σύγχρονος του πατριάρχη Φωτίου (9ος αιώνας).

– Δεύτερη παραλλαγή: Συγγράφηκε από το μοναχό Σάββα (9ος αιώνας).

– Τρίτη παραλλαγή: Συγγράφηκε από το Συμεών το Μεταφραστή (10ος αιώνας).

Από τις τρεις αυτές παραλλαγές η παλαιότερη φαίνεται να είναι αυτή του Πέτρου, και να αποτελεί τη βάση για τη συγγραφή των υπολοίπων. Το στοιχείο αυτό προκύπτει από τις συγκρίσεις και το σχολιασμό που κάνουν οι εκδότες της Acta Sanctorum πάνω στα κείμενα των τριών συγγραφέων.

Παραθέτω σε νεοελληνική απόδοση το κείμενο του μοναχού Πέτρου, που αναφέρεται στον όσιο Δανιήλ:

«Συνέβη το εξής γεγονός. Κάποτε, ο όσιος [Ιωαννίκιος] επισκέφθηκε το μοναστήρι του Μεγάλου Ισαακίου, το επονομαζόμενο Αγρός, και αφού προσεινήθη και ασπάστηκε τον τάφο του Αγίου, κατά την επιστροφή πέρασε από το νησί με το όνομα 'Θάσιον' κατευθυνόμενος προς τον Μέγα Δανιήλ. Μόλις ο αγιασμένος Δανιήλ πληροφορήθηκε την έλευση του Αγίου, έσπευσε να τον προϋπαντήσει συνοδευόμενος από όλους τους μοναχούς της αδελφότητας και τον υποδέχτηκε με τιμές που άρμοζαν σε προφήτη του Θεού. Επειδή δε σκέφτηκε ότι ο Άγιος εστάλη από τον Θεό για την επικείμενη συμφορά –γιατί σε κείνο το μέρος του νησιού κατοικούσε ένας δράκος φοβερός, και γενικά σε όλο το νησί υπήρχε πλήθος αναρίθμητο φρικτών ερπετών– αποφάσισε λοιπόν ο Μέγας Δανιήλ να ζητήσει τη συνδρομή του Αγίου. Παίρνοντας μαζί του σύσσωμη την αδελφότητα, έπεσε στα πόδια του Αγίου και τον ικέτευσε να εκδιώξει το

θηρίο με προσειχή. Ακούγοντας την παράκληση, ο Άγιος προέτρεψε να χτυπήσουν το ξύλο (τάλαντο) και κατόπιν να πάνε οι αδελφοί στην εκκλησία να ικετεύσουν τον Κύριο υπέρ αυτού με δοξολογίες και προσειχές από το βράδυ μέχρι το πρωί. Αφού έγινε αυτό, πήρε στο χέρι του τον τίμιο Σταυρό να τον οδηγεί και προχώρησε εναντίον του θηρίου. Μόλις έφτασε πάνω από το σπήλαιο, όπου κατοικούσε ο δράκος, παρακαλούσε το Θεό όλη νύχτα να διώξει το παγκάκιστο θηρίο. Μόλις το θηρίο αισθάνθηκε την παρουσία του Αγίου, άρχισε με φρικτούς σπασμούς και βίαια σφυρίγματα να δονεί τα πάντα. Με το χάραγμα, και καθώς ανέβαινε ο ήλιος, μπροστά στα μάτια όλων, σαν περιβαλλόμενος από φωτιά, μπήκε στη λίμνη, τη διέσχισε, έφτασε στη στεριά και μετά εξαφανίστηκε. Βλέποντας οι αδελφοί το παράδοξο τούτο θαύμα, έστειλαν εγκώμιο προς τον Θεό και προσκίνησαν τιμητικά τον Άγιο».

Σε σύγκριση με τα δύο άλλα χρονικά νεότερα κείμενα (του Σάββα και του Συμεών), παρατηρούμε ότι ενώ ο Πέτρος, η πρωταρχική πηγή, δεν αναφέρει την επακριβή γεωγραφική θέση του 'Θασίου' –κάνει λόγο μόνο για λίμνη– τόσο ο Σάββας όσο και ο Συμεών τοποθετούν το νησί μέσα στην Απολλωνιάδα λίμνη (Apolynon ή Ulubat gölü) της Βιθυνίας στη Μ. Ασία.

Στα 1894 ο Κων/νος Δουκάκης κυκλοφόρησε 'Εν Αθήναις' το βίο του οσίου Δανιήλ ως συναξαριστικό κείμενο και "επ' εκκλησίαις ανάγνωσμα" μέσα στην ακολουθία του με τον τίτλο: "Ακολουθία και βίος του οσίου πατρός ημών Δανιήλ του Θασίου του εν τη νήσω Θάσω ασκήσαντος κατά το 840 έτος από Χριστού ως εν τω βίω του Αγίου Ιωαννικίου του Μεγάλου καθοράται".

Ο πατήρ Δ. Στρατής σημειώνει εδώ σχετικά πως "κάποιες παρανοήσεις, που έχουν σχέση με τις ελλειπείς γεωγραφικές γνώσεις του συγγραφέα του βίου και τις επιπρόσθετες λεπτομέρειες που δημιουργήθηκαν από αισθήματα ευλαβείας, είχαν ως αποτέλεσμα να πολιτογραφηθεί ο όσιος Δανιήλ Θάσιος". Ίσως, λέγει ο Στρατής, κάποιος ή κάποιοι μετοχιάριοι μοναχοί, που διέμεναν στη Θάσο, αναδιφώντας τα παλιά συναξάρια προέβησαν στη σύνταξη του βίου του οσίου, θέλοντας να τον εισαγάγουν στη λατρευτική ζωή των Θασίων.

Οι σύγχρονοι μελετητές (Τσουρής, Κουκλιάτης, Στρατής), ενώ στηρίζονται αποκλειστικά σε βιβλιογραφικές πηγές, τοποθετούν ανεπιφύλακτα τη βίωση του Αγίου Δανιήλ στο νησί Θάσιον της Απολλωνιάδας λίμνης. Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο ξεκάθαρα, και θα σας εξηγήσω τους λόγους:

Κι αν ακόμα αποκλείσουμε την Κραμπούσα από τον τόπο όπου ασκήτευσε ο όσιος Δανιήλ, δεν είναι εξασφαλισμένο ποιο από τα πέντε νησίδια της λίμνης Απολλωνιάδας στη Βιθυνία είναι το Θάσιον, ούτε έχουν βρεθεί πουθενά ίχνη μοναστηριακού συγκροτήματος που να χρονολογούνται με σιγουριά τον 9ο αιώνα. Πράγματι, οι απόψεις των ερευνητών διίστανται όσον αφορά την ακριβή ονομασία και την ταύτιση του νησιού με το χώρο όπου ο όσιος Δανιήλ έκτισε το μοναστήρι του. Ο Raymon Janin ονομάζει Θάσιον το μεγαλύτερο νησί, γνωστό σήμερα ως Halilbey,

και τοποθετεί εκεί τη μοναστική κοινότητα του οσίου Δανιήλ. Ο Βασίλειος Δεληγιάννης αναφερόμενος σε λαϊκές παραδόσεις στην περιοχή της λίμνης Απολλωνιάδας ονομάζει Θάσος το γνωστό σήμερα νησί Αγ. Κωνσταντίνος και παρουσιάζει ένα πολύ μικρότερο στα Β.Δ. της λίμνης με το όνομα Άη Δανίλης. Ο Bernardin Menthon ονομάζει Θάσος το νησί Halillbey, και Θάσιος τη γειτονική νήσο, δηλ. τον Αγ. Κωνσταντίνο. Τέλος ο Cyril Mango με την ανασκαφική έρευνα που πραγματοποίησε στο νησί του Αγ. Κωνσταντίνου, όπου σώζονται ακόμα τα ερείπια του ομώνυμου μοναστηριού, καταλήγει στα εξής: *“Εάν το νησί Θάσιος ήταν το ίδιο με αυτό του Αγ. Κωνσταντίνου, το ομώνυμο μοναστήρι θα υπήρχε ήδη από το 825· αλλά κι αν ακόμα έτσι έχει το πράγμα, δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι η υπάρχουσα μοναστική εκκλησία ανάγεται σ’ αυτή τη χρονολογία”*.

Από όλα αυτά γίνεται φανερό ότι ούτε το όνομα ταυτίζεται επακριβώς με κάποια από τις νησίδες της λίμνης, αλλά ούτε έχουν βρεθεί και ερείπια μοναστικής κοινότητας του 9ου αιώνα που να μαρτυρούν και να πιστοποιούν αδιάψευστα τον τόπο άσκησης του οσίου. Γίνεται έτσι αντιληπτό πως θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στα συμπεράσματά μας, τη στιγμή που πάνω στην Κραμπούσα εκλείπει η αρχαιολογική έρευνα και δεν γνωρίζουμε τι έχει να αποκαλύψει.

Στις τρεις παραλλαγές του βίου του Αγ. Ιωαννικίου γίνεται λόγος για το μοναστήρι του Αγίου Θεοφάνους, το επονομαζόμενο Αγρός, στη Σιγριανή, το σκήνωμα του οποίου πήγε να προσκυνήσει ο Άγιος Ιωαννίκιος και αποχωρώντας από εκεί είχε στη συνέχεια τη συνάντηση με τον όσιο Δανιήλ.

Συνήθως ο Μέγας Αγρός, όπου ήταν χτισμένο το μοναστηριακό συγκρότημα του Αγ. Θεοφάνους, τοποθετείται στην περιοχή δυτικά του Kursunl τη νότια ακτή της θάλασσας του Μαρμαρά στη Μ. Ασία. Στη μελέτη που δημοσίευσαν οι C. Mango και I. Šenšenko σχετικά με τα εκκλησιαστικά καθιδρύματα στη θάλασσα του Μαρμαρά διαβάζουμε τα εξής: *“Μια τοπική ελληνική παράδοση ταύτιζε αυτό το συγκρότημα (δυτικά του Kursunl) με το μοναστήρι της Υπεραγίας Θεοτόκου της Σιγριανής ή του Μεγάλου Αγρού, του οποίου ο Θεοφάνης ο Ομολογητής (πεθ. 818) ήταν ο πρώτος και μοναδικός γνωστός ηγούμενος. Όμως θα δούμε αμέσως ότι αυτή η παράδοση δεν ανάγεται πριν από τη δεκαετία του εβδομήντα του περασμένου [19ου] αιώνα...”. Οι παραπάνω ερευνητές, στον τοπογραφικό χάρτη που περιέχει η μελέτη, σημειώνουν σ’ αυτή την περιοχή το όνομα Αγρός ή Μέγας Αγρός με ερωτηματικό.*

Το τοπωνύμιο όμως Μέγας Αγρός και το όνομα του Αγ. Θεοφάνους συνδέονται στενά και με το νησί της Λέσβου. Εκεί στα δυτικά του κάμπου του Σιγρίου τον θέλει η παράδοση να ασκητεύει και στη συνέχεια να χτίζει καινούριο μοναστήρι και να προσφέρει καταφύγιο στους μοναχούς που έφταναν διωγμένοι από την Κωνσταντινούπολη με το ξέσπασμα της δεύτερης φάσης της εικονομαχικής κρίσης.

Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης μας πληροφορεί σχετικά: *“Τω αυτώ μηνί (Μαρτίω) ΙΒ΄ μνήμη του οσίου πατρός ημών και ομολογητού Θεοφάνους της Σι-*

γριανής, του κειμένου εν τω μεγάλω αγρώ”.

“... απελθών εις το βουνόν της Σιγριανής έγινε εκεί μοναχός” και επεξηγεί: “Σιγριανή άλλοι μεν λέγουσι ότι είναι η εν τη Μηδεία ευρισκομένη, άλλοι δε πιθανώτερον και ομοιαληθέστερον λέγουσιν ότι είναι η εν τη Μυτιλήνη ευρισκομένη. Εν τη Μυτιλήνη ευρίσκεται κάβος και ακρωτήριο Σιγρί ονομαζόμενον (όπερ και Σιγείας ονομάζεται)· εν τω ακρωτηρίω δε τούτω ευρίσκεται όρος, εν δε τω όρει μοναστήριον Ιωάννου του Θεολόγου, εις το οποίον έγινε μοναχός ο άγιος ούτος Θεοφάνης. Πιθανότερα δε είναι η τοιαύτη γνώμη, καθότι εν τω βίω του οσίου και μεγάλου Ιωαννικίου του εν τω Ολύμπω γράφεται ότι αυτός υπήγεν από τον Όλυμπον εις την Σιγριανήν και προσκύνησε το λείψανον του αγίου τούτου Θεοφάνους, το οποίον φαίνεται ότι μετακομίσθη από την Σαμοθράκην, όπου ετελεύτησεν, εις το εν τη Σιγριανή μοναστήριον, και ότι επιστρέφων εις τον Όλυμπον επέρασεν από την νήσον Θάσον και διά προσειχής του έδιωξε τα εν αυτή κατοικούντα οφίδια.

Όθεν πιθανώτερον είναι ότι η Σιγριανή ευρίσκετο εις την Μυτιλήνην παρά εις την Μηδείαν”.

Ο μεγάλος αγρός που αναφέρει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης υπάρχει στο νομό Λέσβου και ήταν στην κυριότητα της Μονής μέχρι το 1952. Παραχωρήθηκε μαζί με άλλες εκτάσεις στο ελληνικό δημόσιο για την αποκατάσταση των ακτημόνων αγροτών και καλλιεργητών.

Έρχομαι τώρα στο εξής: Το επεισόδιο της συνάντησης του Αγίου Ιωαννικίου με τον όσιο Δανιήλ λαμβάνει χώρα, σύμφωνα με τους Συναξαριστές του Κων. Δουκάκη και Ματθ. Ααγγή, πριν την προσκύνηση του Αγίου Ιωαννικίου στο λείψανο του Αγίου Θεοφάνους της Σιγριανής το 825', καθώς ο Άγιος Ιωαννίκιος επέστρεφε από την Βουλγαρία, όπου είχε πάει για να προσευχηθεί για την απελευθέρωση χριστιανών αιχμαλώτων. Κάνω την εξής σκέψη: Αν πράγματι το σκήνωμα του Αγίου Θεοφάνους ήταν στη Λέσβο, τότε η Θάσος της Μακεδονίας θα ήταν στην ουσία μέσα στην πορεία του Αγίου με κατεύθυνση τη Λέσβο.

Πέρα από αυτά, με βάση τις περιγραφές που υπάρχουν στις πρωτογενείς πηγές των μοναχών Πέτρου και Σάββα και του Συμεών του Μεταφραστή, στη νησίδα εγκαταβίωσης του οσίου Δανιήλ φέρεται να υπάρχει κάποιο βραχώδες σπήλαιο, όπου ‘εφώλειεν πονηρός δαίμων’. Στο Θάσιον (ή νησί του Αγ. Κων/νου) δεν εντοπίστηκε τέτοιο σπήλαιο ούτε και θα μπορούσε να υπάρξει, διότι η νησίδα είναι αμμώδης μέσα στην αβαθή λίμνη. Αντίθετα, η βραχονησίδα Κραμπούσα προσφέρει ένα τέτοιο σπήλαιο στο Ν.Α. τμήμα της, που αν κρίνουμε από τους σχηματοποιημένους σταλακτίτες στην οροφή, θα πρέπει η ύπαρξή του να ανάγεται σε πολλούς αιώνες.

Αν λάβουμε υπόψη τα όποια αρχαιολογικά ευρήματα στην Κραμπούσα, ένα τεσ-

1. C. Mango, The Monastery of St. Constantine on Lacedaemon, D.O.P. 33(1979), 332. Βλ. ακόμα Στεφάνου Δ. Ημελλου, Θαυματούργησε στην Θάσο ο άγιος Ιωαννίκιος, περ. «Θασιακά», τ. 10 (1996-1997), σ. 309-314.

σαρακοντανούμιο της εποχής του αυτοκράτορα Ηρακλείου με έτος κοπής 614/615 και σκεφτούμε ότι η Θάσος –κείμενη μεταξύ πρωτεύουσας και συμπρωτεύουσας της βυζαντινής αυτοκρατορίας– ακμάζει εκείνη την εποχή (είναι έδρα επισκοπής και στέλνει δικό της εκπρόσωπο στις οικουμενικές συνόδους, υπάρχουν πάρα πολλές εκκλησίες για να στεγάσουν πολυάριθμο εκκλησίασμα), για ποιο λόγο να μη θεωρήσουμε πιθανό ο βράχος της Κραμπούσας να φιλοξενεί εκείνο τον καιρό κάποιο μοναστικό καθίδρυμα, ένα ησυχαστήριο ή ερημητήριο;

Αυτό θα το αποδείξει μόνο μια εμπεριστατωμένη αρχαιολογική έρευνα, κι αν δεν διαψευστούμε σ' αυτές τις υποθέσεις μας, τότε θα πρέπει να μιλάμε για το αρχαιότερο καθίδρυμα στον ελλαδικό χώρο.

Αν λάβουμε υπόψη και το χάλκινο δαχτυλίδι μεταβυζαντινής περιόδου, που βρέθηκε επίσης στην Κραμπούσα, τότε θα έχουμε να κάνουμε με μια χιλιόχρονη και πλέον παρουσία μοναστικής ζωής πάνω στη βραχονησίδα, που, όπως καταλαβαίνετε, καθιστά το χώρο μοναδικό προσκύνημα στον ορθόδοξο κόσμο.

Ερχόμαστε τώρα στο σπήλαιο που προαναφέρθηκε, με τη βραχογραφία-χρονολογία 1651. Έχω εικάσει στο παρελθόν ότι αυτή προσδιορίζει κάποιο έκτακτο συμβάν, χαρούμενο (επίσκεψη της χάριτος) ή λυπηρό (πόλεμο από τον πονηρό ή τους ανθρώπους).

Κάποια νέα στοιχεία μας επιτρέπουν να κάνουμε τις ακόλουθες σκέψεις, στην προσπάθειά μας να ερμηνεύσουμε το περιεχόμενο του γεγονότος που ο μοναχός (ή οι μοναχοί) θέλησαν να αφήσουν ανεξίτηλο.

Πρόκειται για κάποια πληροφορία που μας δίνει ο Γάλλος μισιονάριος Péré Bracconnier –ιδρυτής της ιεραποστολής των Ιησουιτών της Θεσσαλονίκης–, όπως τον παραθέτει ο Κυριάκος Σιμόπουλος στο βιβλίο του «Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1700 – 1800)», ο οποίος περιηγήθηκε το 1706 τη Βόρεια Ελλάδα για να επιθεωρήσει τα διάφορα κέντρα του τάγματος. Υπήρχε τότε ένα δίκτυο των Ιησουιτών στον ελλαδικό χώρο που λειτουργούσε –πέρα από τη Θεσσαλονίκη– στην Καβάλα, τη Θάσο, την Εύβοια, τη Νάξο και τη Σαντορίνη. Ο πραγματικός στόχος του Ιησουίτη ήταν βέβαια η προπαγάνδα και ο προσηλυτισμός.

Ο Bracconnier ήρθε στη Θάσο το 1707 και ανάμεσα στα άλλα μας δίνει την πληροφορία ότι οι ομοεθνείς του οι Φράγκοι επέσυραν την οργή και τις κατάρρες των Θασίων εξαιτίας μιας επιδρομής που έγινε το 1651 από Μαλτέζους πειρατές<sup>2</sup>, τους Φουστάρους όπως τους ονόμαζαν στη Θάσο (από το ιταλικό fusta, είδος πλοίου, το οποίο ονομάζεται από τον Χαλκοκονδύλη 'φούστis')<sup>3</sup>.

«Η επίθεση είχε σκοπό την αρπαγή ενός κοριτσιού. Στην αρχή οι κάτοικοι τους απέκρουσαν. Αλλά στη δεύτερη επίθεση οι πειρατές πάτησαν το νησί και κατέστρε-

2. Κ. Σιμόπουλος, Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1700-1800), τόμ. Β', 4η έκδοση, Αθήνα 1984, σ. 51.

3. Π. Κοντογιάννης, Οι Πειραταί και η Θάσος, Αθήνα 1915, σ. 29. Βλέπε επίσης Α.Ε. Bakalopoulos, Thasos, son histoire, son administration de 1453 à 1912, Paris 1953, σ. 28-29.

ψαν την πόλη που βρίσκεται στη ΝΑ ακτή. Την πληροφορία αυτή επιβεβαίωσε ο Bracconnier από αφηγήσεις Προβηγκιανών συμπατριωτών του”<sup>4</sup>.

Προβηγκία είναι η Gallia Transalpina, ‘πέραν των Άλπεων Γαλατία’, ιστορική περιοχή της Ν.Α. Γαλλίας, που βρέχεται από τη Μεσόγειο.

Εδώ γίνεται λόγος για μια λεηλασία και καταστροφή ενός οικισμού που βρίσκεται στη ΝΑ ακτή. Ποιος ήταν αυτός ο οικισμός που καταστράφηκε; Ο Απόστολος Βακαλόπουλος αναφέρει ότι ήταν η Αλυκή. Ο Παντελής Κοντογιάννης στο έργο του «Οι πειραταί και η Θάσος» διασώζει την παράδοση που ανέφεραν οι ντόπιοι στις μέρες του ότι παλιά αποβιβάστηκαν στον κόλπο των Κοινύρων πειρατές, οι οποίοι “απόθνησαν τους εγχωρίους, που ήσαν εκεί οχιρωμένοι όπισθεν βράχων αποκρήμινων, και τους κατεδίωξαν. Συνέλαβον δε πολλούς αιχμαλώτους, τους οποίους όλους έσφαξαν. Εκ της σφαγής δε ταύτης προήλθε το όνομα “Κάβος της Φονιάς” στην τοποθεσία των Κοινύρων”<sup>5</sup>.

Την ίδια πληροφορία μας δίνει και ο Γ. Παπαευστρατίου<sup>6</sup>.

Διασταυρώνοντας όλα αυτά συμπεραίνουμε ότι το 1651 πρέπει να έγινε μεγάλη πειρατική επιδρομή στη Θάσο. Τούτο ενισχύεται και από πληροφορία του κ. Κώστα Χιόνη, ο οποίος συνάντησε σ’ έγγραφο τη μαρτυρία αυτή. Βέβαια δεν αναφερόταν στο έγγραφο σε ποιο μέρος της Θάσου είχε γίνει η πειρατική επιδρομή. Το έγγραφο προέρχεται από τη μονή της Μεγίστης Λαύρας. Αυτό δεν είναι τυχαίο, διότι έξω από το χωριό Ποταμιά υπάρχει μετόχι της ρουμανικής Σκήτης του Τιμίου Προδρόμου –με τον αρσανά στην παραλία– που ανήκει στη μονή της Μεγίστης Λαύρας.

Συνδέοντας όλα τα παραπάνω με τη χρονολογία 1651 του σπηλαίου της Κραμπούσας μπορούμε να κάνουμε την ακόλουθη υπόθεση:

Η χρονολογία 1651, λαξευμένη στο σπήλαιο, προσδιορίζει ένα δυσάρεστο γεγονός. Ο αντίκτυπος της καταστροφής των Κοινύρων από τους Μαλτέζους πειρατές ώθησε το μοναχό (ή τους μοναχούς) του καθιδρύματος της Κραμπούσας να ζητήσουν καταφυγή στο δυσπρόσιτο σπήλαιο. Αν οι πειρατές αποβιβάστηκαν στην Κραμπούσα και κατέστρεψαν το μοναστικό συγκρότημα, δεν είμαστε σε θέση να το γνωρίζουμε, πριν πραγματοποιηθεί ανασκαφική έρευνα. Γεγονός πάντως είναι ότι η Θάσος στα μέσα του 17ου αιώνα δέχεται μεγάλες πειρατικές επιδρομές, που είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί δραματικά ο πληθυσμός του νησιού. Τούτο διαπιστώνεται, άλλωστε, και από την απογραφή του πληθυσμού της Θάσου, που έγινε το 1670/71 σε σχέση με την προηγούμενη απογραφή του 1626<sup>7</sup>.

4. Σμιόπουλος, Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1700-1800), σ. 51-52.

5. Π. Κοντογιάννης, Οι Πειραταί και η Θάσος, σελ. 30-31. Την πληροφορία διηγήθηκε στον Κοντογιάννη ο Χατζή Σταματίου Γιαξής.

6. Γ. Παπαευστρατίου, Ιστορία της νήσου Θάσου, Αλεξάνδρεια 1922, σ. 127.

7. Βλ. Δ. Ν. Καρύδη - Μ. Kiel, Μυτιλήνης αστυγραφία και Λέσβου χωρογραφία (15ος-19ος αι.), Αθήνα, έκδ. «Ολκός», ά.έ., σ. 179.